

492126

I.ÉVF

1912 MÁRCIUS 10.

10. SZÁM.

KALOTASZEG

NEPES-HEFTILAP

ELŐFIZETÉSI DÍJ HEGYÖVRE NYOLC • KÉNY
SZERKEZTŐSÉG ÉS KIADÓ HIVATAL :
• SZTÁNA •

Diamantstein Nándor nyomása Bánffyhunyan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KALOTASZEG

SZERKESZTI: KÖS-KÁROLY

Uj Magyarország.

(Szemere György röpirata.)

Irta: **Transsilvanus.**

Mintha valami röpködne a levegőben. Valami, ami új, ami magyar és a szivünkéből jön. Mintha a nemzet lelkiismerete szólalna még, félnék hangon, egy-egy dadogó szóval, de napról-napra erősebben-erősebben. Egy idő óta már.

Amióta politikával nem törődünk — nem érdemes — azóta, mintha kezdenénk törödni magunkkal is. Javainkkal is. Igazi javainkkal: földünkkel, népünkkel és — nemzeti kulturánkkal. És kezdjük észrevenni, hogy nincs minden a maga rendjén, olyan dolgok, amelyekről azt hittük pedig, hogy azok a maguk renejen vannak.

Észrevesszük lássan-lassan, hogy társadalmunk nem is olyan egységes, mint gondoltuk, észrevesszük, hogy nemzetiségi kérdésünk nincs rendben, de nincsenek rendben vallási ügyeink sem. És leginkább nincs rendjén kulturánk ügye.

Sokáig-sokáig tévesztett meg minket — rohamos haladásunk. Elsősorban Budapest fejlődése. És ma észrevesszük lassan-lassan, hogy az a hirtelen-növés nem volt egészséges. Azt hittök, hogy Magyarország ment minden vallási skrupulustól és látnunk kell, hogy szerte az országban izzik a felekezeti gyűlölet és csak szikrára vár, hogy fellobbanjon. Nem beszélek most nemzetiségi bajainkról, sem szociális kérdéseink megoldatlan csomójának egyre erősebb összegubancolódásáról.

De előttem fekszik egy kis könyvecske, inkább füzet és erről szeretnék néhány szót szólni.

Címe: *Uj Magyarország*; írója: *Szemere György.*

És hogy olvasom a tüzes lángoló mondatokat, egyszerre elfelejtem írója nevét. Nem, ezt nem Szemere György kiáltja és harsogja felénk, hanem az a magyarság, mely ma még lenyűgözött, álmosan, fáradtan, de immár eszméletre ébredve, szemeit tágra nyitva kél ki sokáig tartó álmom után ágyából és — ökölbe szorított kézzel — kinyújtózkodni akar.

De nem lehet!

Amig aludt, amig ájultan, bódultan nem tudott semmiről, nem akart semmiről sem tudni, ami körülötte történik, addig itt, apáink,

nagyapáink Magyarországn egy új, idegen magyarság nőtt nagyvá, erőssé. És elfoglalt, kisajátított mindent, ami addig a historiai Magyarországé volt. De leginkább kisajátította — nemzeti kulturánkat.

Ez a Szemere György: Uj Magyarországá.

De most, hogy egy pár esztendő óta, mintha ébredne a nemzet, az igazi magyarság, mely öröklés jussán bírja a földet és öröklés jussán akarja birni a kulturát is, most birokra kell, hogy keljen — a bitorlókkal, akiknek birtokában az a valóságban van ma.

És Szemere György, aki egyike azoknak, akik faji kulturánkat, apáink kulturájának folytatását, legméltóbban képviselik Szemere György az egész nemzet nevében, a magyar *faj* nevében hadat üzen a — betolakodók ellen, akik végeredményben is — kisebbség!

„Aligha csalódunk, midőn azt állítjuk, hogy a magyar nemzettest ezeréves léte után most került bele a megpróbáltatás legvalóságosabb időszakába“.

„A hajdanta hires magyar erő, önbizalom, politikai bölcsesség, erkölcsök és hazaszeretet, amely kvalitások a legintenzivebb nemzetközi veszedelmekből is mindenha kirántották a magyart: skartba téve. Emez erőtenyezők helyét a haladás jegybe iktatott, de valójában a felforgató tendenciák posványából kikelt hamis jel-szavak és irányzatuk, megtévesztő bolygótűzek: a nemzetközi szocializmus, utilitarizmus, szabadgondolkodás, felekezetenküliség, sőt istentagadás foglalták el Ujmagyarországban. Az eszközök az ujmagyarok kezén: a régi dicsőségnek, hagyományoknak, keresztyén szellemnek, történelmi osztálynak, mindennek ami szent volt és nagyot alkotott, kigunyolása, megbuktatása: a tulajdon szentségének lerombolása a szekularizáció sürgetése által, a keresztyén szellem meghamisítása és helyettesítése az ingatlan értékű, úgynevezett *szabad* népjóléti és erkölcsi törvények propagálásával“.

„A tendencia egyszóval: megsemmisítése mindennek, ami dicsőségesen bevált egy évezreden át, s hirdetése egy bizonytalan, sőt, biztosan veszes, mert erkölcstelen, kalandorszerű, viharos fejlődési irányzatot provokáló eszmekörnek“ . . .

És tovább így folytatja:

„ . . . Az a kisebbség, mely a felfordulást, a nemzet degenerációjának munkáját (?) végzi, nem fölényes egyének társasága, meg nem is a nemzet igazi kisebbségét képviseli, szinte kívül áll rajta, nagy részük szívós faji jellegüknél fogva sohasem volt és lesz asszimilálható — ez a minoritás ügyes, erőszakos *kalandorok* tábora, mely a maga hasznát és pozícióját a romkból reméli“ . . .

„Ez nem evolució, hanem az evolució folyamatának erőszakos fizikai megakasztása“.

Kifejti Szemere György, hogy az ujmagyarok sikerüket főleg szerveztségüknek köszönhetik, mellyel szemben a fajmagyarság teljesen szervezetlen és egyenként küzd — ha küzd — eredménytelenül. Az egész nemzettest pedig bódultan alszik. Az ujmagyarok azonban fürgék és dolgoznak és „azok a titkos, vagy álcégér alatt működő társaságok, és intézmények, amelyek pátenszüket erkölcsöinkre, művészi és tudományos kulturánkra máris rásütöttek, sikerüket csakis szervezetüknek köszönhetik“.

Azonban:

„a mindent kockára tevő kalandorság, ideiglenesség bélyege rikoltozik mindenben, amit ezek a zavarosban halászók meggyártottak, de nekik egyelőre *kamatozik* . . . *Hazafiaknak* vallják magukat; a destruktív nihilisztikus szabadgondolkodást, s szokimondást férfias bátorságnak minősítik“ . . .

De:

„Az ifju törökök, azok hősök voltak, de önök, uraim, ujmagyarok, önök nem azok, még csak nem is epigonjai az igazi bátraknak. Önök *spekulánsok* . . . *Spekulációjuk tárgya a haza*, — jobban mondva az állam — *mert az a leggazdagabb jogi személy; a klérus, mert latifundiái vannak; a történelmi osztály, mert ott az erkölcsi tőke; a konzervatív paraszt, mert a többséget utóvégre is belőlük kellene megcsinálniok.*“

Hogy milyen eredményeket ért el az ujmagyarok szerveztség, arról következőképen számol be Szemere György:

„ . . . Az író s egyéb művész, ha az új szellemet kolportálja, az ezekig emeli a klikk a kritika szárnyain, a neoimpresszionizmus rénk pít és gonosz cinizmusát klasszikus nagy tette minősíti a modernnek hamis mérlege, — hujjahoznak az abszintmarta agyvelő, a moral insanity kóros aberrációinak, a költőknek, akik *megbeszélsek* folytatnak Istennel, s karrikaturákat rajzolnak a nemzeti s emberi erények kigunyolására . . . S ha belenézünk a közélet, a politikai üzelmek perspektívába, hasonló jelenségekkel találkozunk. A gyáros, a vállalkozó, a nagyiparos, nagykereskedő valamennyi humbug, kontár, legjobb esetben anyagilag megbizhatatlan, ha nem önök közül való. Az állami szubvenciókat önök kapják: a kormány s pénzüzetek diszkrét költségeit (a hallgatásdíjakat) önök kapkodják el . . .“

„ . . . Mindennek oka pedig, hogy az ujmagyarság karmai között van a mozgó, az anyagot kikészítő erő, a haladás diadalmas csatahajója; a *sajtó*, mely áldást és dicsőséget hozhat egy nemzetre, ha hivatása magaslatán, s erkölcsi alapon áll, de megragja a lét gyökereit, ha öncélokot hajszol, hizeleg, hazudik s blaszfemál“.

Konstatálja Szemere György, hogy a nemzet ma dekadenciában van és

„*A nemzet dekadenciájának okai speciálisan társadalompolitikaiak, s mint ilyenek társadalmi s politikai uton ismét megszüntethetők.*”

Hogy ennek mik a historiai okai, azt fejti ki aztán és történelmi alapon magyarázza és bizonyítja be, hogy mely uton-módon növekedhetett meg erőben, befolyásban és számban az ujmagyarok hatalma akkorára, hogy ma ők dominálják az ország közvéleményét, kulturáját és mozgatható vagyonát.

A historiával magyarázza meg régi magyar középosztályunk elzüllesztését és azt, hogy a mai nemzedék teljesen erőtelen, megbizhatatlan és korrupt és főképpen *szegény* és melyet az ujmagyarok éppen azért teljesen le tudtak törni, a maguk kisebbségét pedig a nemzet nyakára ültetni.

A mai fiatalságról ez az ítélete:

„Mit lehet várni egy olyan fiatalságtól, amely bünei miatt nem képes a vének és nők tiszteletére, a templomokba legföljebb randevura jár; amely felsőbb kiképeztetését a világ legromlottabb városában, a száz kaszinó és kör, ezer éjjeli mulatóhely, tizezer korcsma és kávéház, s azoknak töltelke: a százezer munkanélküli proletár és szélhámos erkölcsi szeméttelépén szerezte meg: ott a hol törzskövéházaik márványasztalánál pénzes udvarlókra lesnek a fiatal anyák, — konyhaleányra bizva gyermekeiket — mert férjük nem képes a családot egymaga fenntartani a kalabriásnyereségből, naiv falusiak kifosztogatásából, egyéb keresetforrás pedig nem adódik a számára, mert nincsenek politikai összeköttetései.”

„Micsoda város is ez a Budapest! A pártpolitika áldozatainak, szélhámosainak, s félreértett zseniknek, a kopott mezben járó becsületnek, az ártatlan vásárjának s a bűnök diadalának eme Bábélje!”

„ . . . A kép, amelyet leírtam, talán tulsötét, de hü.”

„ . . . / cél: meg kell gyógyulnunk. Itt a legfőbb ideje . . . Szedje össze magát a tradicionális többség, s szunnyadó energiáját vigye harcba a terrorizáló kalandos kisebbség ellen, tiszítsa meg a talajt a gyomtól. *Számüzni kell az idegen szellemet, a zsarnokoskodó kisebbséget le kell törni!* Ott kell folytatnunk az erőfejlesztést, ahol 49-ben abbanmaradt.”

Miután ezt megállapította, az eszközöket tárgyalja, melyek segítségével a rekonstruálást megvalósíthatónak tartja.

Először is fontosnak mondja, hogy a munka főrészt a társadalom végezze.

Eszközök: *az ifjuság helyesebb nevelése.* És itt a többek között ezt mondja:

„*A társadalomnak oda kell törekednie, hogy az uj nemzedéket lehetőleg távortartsa Budapesttől s a tudományoknak a vidéken emeltesen emporiumokat.*”

Ennek a helyesen nevelt, erős, hazafias, vallásos ifjuságnak kötelessége a nemzet ethikai értékének védelmezése, ezek :

1. *A nemzet becsülete*, mely ma bitang jószág, Csáky szalmája.
 2. *A föld népének védelme és megerősítése*, mert ez ma a nemzettest legértékesebb eleme. Leginataktabb legszívósabb, legmegbízhatóbb.

3. *Intenzív és nemzeti irányu szellemi művelődés teremtése*, mert a mai csupa léha komédia.

Ehhez a munkához a *munkaerőt* szolgáltatassa a történelmi magyar középosztály új, erős, jól nevelt ifjúsága. a *nervus rerum* szolgáltatása azonban főuraink, főpapságunk dolga és kötelessége.

Befejezi pedig könyvecskéjét a következő szavakkal:

„Irtam, amit tágranyitott szemmel látok, fájó érzéssel érezek, amint tőlem, felhevült agyamtól, kezemben reszkető tollamtól tellett.

„Kérem, ne vegyék tőlem rossz néven, hogy megmondtam az igazat. Meg kellett azt mondanom.“

„Ez az ország a miénk!“

A Szemere György 33 oldalas füzete sulyos, nekéz könyv. És keserű irás. De azért az az elégtételünk megvan, hogy amit mi itt Erdélyben régen látunk immár és régent udunk, sőt amit csinálunk is, azt most nyíltan kimeri mondani egy budapesti magyar író. Ha pedig ki meri mondani, akkor el kell következnie nemsokára a visszahatásnak. Mert érezni régen érzik a visszásságot ott Budapesten is, de nem engedték azt tudattá válni, hogy ne kelljen — nyíltan kilépniök és küzdeniök ellene.

Szemere György kimondja, kikiáltja most: „Küzdeni akárunk azért, ami a miénk juss szerint!“

Mi pedig visszaválaszolhatunk neki. „Mi már küzdünk is régen apáink örökéért! Küzdünk az oláhsággal, harcolunk az idegen új magyarok ellen, de talán legnehezebb, legfáradtságosabb a küzdelmünk azzal a társadalommal, melynek javait védelmezzük: magunkkal, a magyarsággal a történelmi fejjel!“

Az igazi magyarság még alszik,
 De mintha ébredzene!
 Ideje már! Éppen ideje!

A füzet, mint „A Cél“ havi folyóirat különlenyomata az „Élet“ irodalmi és nyomdai részv.-társaság kiadványa jelent meg. Ára 1 korona.

Magyar ruházat

Irta: Kós Károly.

Ha ezt a szót kiejtjük: magyar ruha, akkor abtan a pillanatban szemünk elé varázsolódik egy kucsmás, mentés, kardos, szűknadrágos lakk, vagy szattyáncsizmás és lehetőleg szónokoló hazafi.

És mélységes meggyőződésünk, hogy magyar ruhaviselet alatt azt kell értenünk, amit e címen követválasztásokkor, főispánibeiktatásokkor, országos, vagy helyi ünnepélyek alkalmából látunk.

Pedig ez a magyar ruha minden inkább, de nem magyar.

Magyarrá csak honfiusította és elősmerte a magyar közvélemény: ennyiben tehát magyar mégis.

Olyanforma dolog ez is, mint a *magyar nóta*. Azt hisszük, hogy a cigány magyar nótát húz nekünk, amikor azt parancsoljuk neki. Pedig a cigány csak nótát húz, olyat és azt, amit mi magyarnak tartunk.

De amiképpen van magyar nóta igazi ősi, a képen van magyar viselet is. És amiképpen az igazi magyar nótát Erdély hegyei őrizték meg, úgy a magyar viselete is itt kapja meg még ma.

Legtisztábban, legősibben Kalotaszeg őrizte meg máig. De azért ez nem Kalotaszeg speciálitása. És nem Kalotaszegi viselet, hanem magyar!

Bizonyos az, hogy ezt a viseletet valaha sok ázsiai, turánia lovasnép viselte. Ma már csak egy törzs tartotta meg az Ural hegyei között: a *csuvasz*. Annak is csak az asszonyai. Amit valaha az ázsiai, vidám lovastörzsek fantáziája megalkotott, az itt őrződött: Magyarországon.

De idők folyamán, miként annyi más nemzeti kincs, ez is elpusztult, elromlott, átalakult itt és lett belőle a diszmagyar.

De a magyar paraszt férfinép az egész országban és Kalotaszeg, meg a székely föld asszonyainak egy része megőrizte a női viseletet a maga ősi formájában.

Bemutatott képeink közül kettő körösfői viselet, egy

székelyföldi (Nagyküküllő-vármegye hegyvidéki része) nőⁱ viseletet ábrázol. És azt látjuk hogy a két viselet *lényege* ugyanaz. Csakhogy a székelyföldi egyszerűbb.

Nem akarunk most másra bővebben kitérni, de konstatálni akarjuk, hogyha figyelmesen tanulmányozzuk az erdélyi népművészet mivoltát, ákkor feltétlenül és bizonyosan arra az eredményre jutunk, hogy itt valaha a

magyarságnak egységes kulturája volt. Ház és templom-
építés, butor és berendezés, de a használati és disztár-

gyak, ezenkívül a viselet, a ruházat, sőt a legapróbb dolog is éppen úgy ugyanaz és tipikus Székelyföldön, mint Erdély másik végében, Kalotaszegen. De egy töből fakadtak dalaik is, meséik is, minden kulturális anyaguk egy és ugyanaz.

Csak hogy míg Kalotaszeg pl. ruházatában jobban tartotta meg az ősit, addig Székelyföld pl. balladáiban, meséiben őrizte meg inkább.

Ennek magyarázata pedig egyszerű.

Székelyföld férfiai ma is katonaviseletüket tartották meg: a bakkancsot, szűk, zsinoros nadrágot, dolmányt, mentét. Ez az a katonaviselet, melybe őket a határkatonaság rájukkényszerítése után az osztrák hatalom öltöztette. Viszont *máskülönben* teljes elzártkozottságuknál fogva ősi szellemű kulturájukat épebben őrizhették meg a magyarság akármelyik más csoportjánál.

A kalotaszegi magyarság szintén érintetlenül élt he-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NAGYKENDI RÉGI-
LEATYVISELET.

gyei között: ruházatát épebben őrizte, de szellemi kultúrája több idegen, mondjuk modernebb magyar hatásnak volt kitéve. Ezért ritkább a kalotaszegi ballada és mese, de azért szebb, fejlettebb a kalotaszegi magyar beszéde a székelyénél.

De ebben a szűk keretben, most csak egy dolgot akartam konstatálni, azt, hogy amikor magyar viseletről beszélünk, akkor kizárólagosan az erdélyi magyarságnak azt a ruházatát érthetjük alatta, melyet *ezer esztendőn keresztül* sok egyéb faji kincsünkkel egyetemben a kalotaszegi nép teljes épségében, a székelység pedig részben legalább megtartott számunkra úgy, ahogyan ugyancsak a kalotaszegi és székely magyarság őrizte meg diszitó motívumainkat legépebben faragásaiban és varrottásaiban, melyek úgy mintáik legnagyobb részében, mint előállítási módjukban teljesen megegyeznek.

De lesz még alkalmam ezeken a lapokon talán egyéb bizonyítékát is felsorolni annak, hogy itt Erdélyben *egy* volt a kultúra és ez volt az igazi, az ősi, a tiszta faji magyar kultúra. És ma is ez az egyetlen és biztos alap, melyen új, magyar nemzeti kulturánk rekonstruálható.

Magyar államvasutak.

Egyszer Zágrábban a vasuti állomáson táviratot adtam fel. Tudtommal Zágrábban, sőt Horvátországban külön horvát, avagy osztrák vonat nincsen. De valami furcsa mégis volt, mert amikor *magyarul* szólottam a *máv.* távirászáznak, az nem akarta érteni és amíg németül nem szólottam hozzá, nem vette fel a táviratomat.

Egy másik alkalommal oláhországi és erdélyi oláhokkal utaztam együtt Erdélyben. Beszélgettünk; természetesen nemzetiségi kérdés volt napirenden és én elég önhitt voltam, hogy azt hittem, meg tudom őket győzni.

Egyszer aztán az erdélyi oláh reámutatott a vasuti kocsiban levő feliratokra:

— Látja uram, nincs igaza! Itt a fűtőberendezés fo-

gója felett, az ablakoknál, de minden más helyen, ahol valami hivatalos felírás van, ott az vagy két, vagy négy nyelvű: magyar és német, vagy magyar, német, francia és olasz, vagy magyar francia, olasz és horvát — szerb. Ön azt állítja, hogy a magyar állam hivatalos nyelve a magyar. Hát akkor miért van 4 vagy 2 nyelvű felírás a Magyar Állam vasutján? Vagy ha van miért nincs ott a mi nyelvünk is. Vagyunk mi ebben az országban annyian, mint akár a német, akár a francia, akár az olasz! — így mondta ezt az én oláh honfitársam és így szégyenültem meg én. Mert *ebben* nagy igazsága volt neki.

Kérdezhetjük mi magyarok is joggal: miért iratja a máv. minden kocsijának külsejére magyarul *és németül* a felvilágosító feliratokat? És miért vannak a személykocsik belsejében 4 nyelvű felírások?

Ha sok pénzem volna, díjat tűznék ki ennek a homályos és megmagyarázhatatlan dolognak megfejtésére . . .

Tudom azt, hogy a belügyminiszter rendeletben szabályozta a helységnevek használatát. Ma minden községnek magyar neve van (ahol még nincsen, ott folyamatban van a magyarosítás) és csak ez a név hivatalos.

Azonban ma ez a rendelet még mindig írott malaszt. Sokszor elnézegetem a levelek címzését. Az rendes dolog, hogy Brassót Kronstadtnak írja a szász — és elviszik rendesen levelét Brassóba, az is gyakori, hogy Gyulafehérvárát Alba-Julíanak írja az oláh és — megkapja a jó magyar posta.

De nem teszek kérdést most a m. kir. postához e miatt a *törvénytelenség* miatt. Én vasutról beszélek.

Itt Kalotaszegen gyakran előfordul, hogy az oláh *Cluj-ba* kér jegyet, vagy *Hugyin-ba*, vagy *Gyéres-re* (az első Kolozsvárat, a Bánffyhunyadiot, a harmadik Egerest jelenti). A baj az, hogy rendesen megérti őt a jegypénztáros. Miért érti meg? Én nem tartom szégyennek, ha nem érteném meg, hogy mit akar oláh atyámfia, kivált miután tudom, hogy tudja ő a magyar, törvényes nevét is az illető városnak, falunak. Erre itt Sztánán látom naponta

a példát, a hol vasutasok *hivatalos szolgálatban csak hivatalos nyelvéket értik meg*. Ezért gyakran megtörténik, hogy a magyarul érteni nem akaró oláh utas Egeres helyett Gyéresre kap jegyet, ami kellemetlen, miután nagy árkülömbözet van a két jegy között. És egyszeribe eszibe jut ilyenkor a magyarul nem tudó oláhnak a hivatalos magyar helységnév.

Ezzel kapcsolatban két jóízű történetet hallottam.

Az egyik esetben a jó brassói szászok járták meg.

Nagy reformáturuknak, Honterus Jánosnak rendeltek szobrot valahol Németországban. A szobor készen lett, ércbe öntötték, bepakolták és megcimezték: *Kronstadtba*, amely városcimet a hazafias szászok adták meg az ércöntőnek.

Igen, de a német vasut nem ismeri ugyan ami magyarosító rendeleteinket, ellenben ismeri *Kronstadtot*, Oroszország egyik legnagyobb erődített városát. És Honterus szobra *Kronstadtba* ment — Oroszországba.

A szászok pedig hiába várták és félesztendeig halasztották a leleplezést, mert annyi időbe telt, amíg a szobor sok nyomozás után az erdélyi *Kronstadtba* került.

A másik eset nem régen történt Beszterce-Naszódon, ahol tudvalevőleg nem a máv. magyarosít, hanem csak a mi helyi, erdélyi »Szamosvölgyi Vasut«-unk.

Tehát felszállotta a pópa a vonatra. Menetközben kéri a kalauz a jegyet *magyarul*, mire a pópa nem reagál. A kalauz ismételten kéri a jegyet, mire a pópa azt válaszolta, hogy *ő nem tud magyarul*. Ismételt felszólítás, ismételt elutasító, oláh válasz. Erre a kalauz a következő állomáson leszállította a pópát a vonatról, — mert felszólítására nem mutatta elő jegyét. Az állomási főnök szólította most fel, hogy mutassa elő jegyét, de a pópa még mindig »nem értett magyarul«. Erre a főnök int a vonatvezetőnek, a kalauz felugrik a vonatra, a vonat elindul — a pópa ott marad.

És csodák csodája ebben a pillanatban megszólalt a pópa — magyarul és kérte dühösen a panaszkönyvet, mert őt jogtalanul, bár volt jegye, leszállították utközben.

Természetesen nem büntették meg sem a főnököt sem a kalauzt, ellenben a pópa azóta tud magyarul, legalább a vasúton.

A mezőgazdasági állapot az országban mindentelé nagyon sokat ígérő. Az őszi kitünően átteleltek és mindenképpen igen kedvező előfeltételek mellett várják a tavaszi fejlődést. A természetről ma persze nem lehet még beszélni, de az bizonyos, hogy ez a fölötté kielégítő márciusi helyzet méltán tekinthető a fényes erélyek alapjának. Természetesen, hogy milyen lesz az ezutáni időjárás, azt sem tudhatjuk, egyelőre azonban ez is elég. Kívánjuk és reméljük, hogy a természet pazarul beváltja a márciusi reménységeket és a két hét múlva meginduló hivatalos jelentések mindenike olyan ragyogó lesz, mint a minőnek az első kimutatás eddig ígérkezik. Mindazonáltal a buza ára emelkedik egy idő éta.

Időjárás március havára.

A hónap elején változó idő, 10-18-ika közt északi szél mellett hideg, derült, déli légáram mellett eső, 21-én esős hideg, a hó végén viharos, nedves idő várható.

Szövetkezeti székház és

népház építése. A földművelésügyi kormány arra a tapasztalatra jutván, hogy az altruista szövetkezetek nincsenek tisztába azokkal az elvekkel, a melyekét a miniszterium a házépítési célokra engedelmzett *állami segítség* elbírálásánál követni szokott, leiratban közölte az *Országos Közzépponti Hitelszövetkezet*-tel, hogy a házépítési segítségnek két fajtáját különbözteti meg.

1. *Népház* alatt a leirat szerint a község, mint erkölcsi testület által létesített oly középület értendő a mely ha nem is kizáróan, de mindenesetre elsősorban szociális intézmények elhelyezésére szolgál. Ilyen népház létesítésére a miniszterium csak akkor nyújthat segítséget, ha azt a községet, mint erkölcsi testület létesíti és abban elhelyezést találnak: a községi munkásközvetítő-hivatal, a gazdasági munkás- és cselédsegítő-pénztár helyi bizottságának a hivatala, a népkönyvtár, a téli háiiipari tanfolyam és a téli foglalkoztató-műhely. A népházban, a melyben a szesz ital kimérése föltétlenül tilos, található helyet aztán a helyi szövetkezetek is, a menyiben a léteítési költségnek az általuk szükségelt és igénybe veendő helyiség arányában reájuk eső hányadát viselik, A népház fölépítését előmozdítani hivatott állami segítség föltételeként esetekint kiköti a mi miniszterium, hogy a népház vezetésére helyi bizottság

alakitassék. a melynek tagjait fele részben az alispán nevezi ki, fele részben a község előljárósága választja. II. A községek által létesített népházzal szemben a szorosán vett *szövetkezeti ház* alatt egy vagy több szövetkezet által, esetleg közösen is létesített olyan épület értendő, melyben, a földművelésügyi miniszter meghatározása alapján, szövetkezet vagy szövetkezeti ház létesítéséhez az érdekelttség hozzájárulásának föltétele mellett s e hozzájárulás arányában a körülmények esetekint való mérlegelésével, a vonatkozó terv s költségvetés ismeretében a költség bizonyos hányadáig általában örökre szóló segítség, esetleg, a mennyiben a szövetkezet a szükséges tőkét kölcsön útján fedezné, a kamatterhek vagy azok egy részének néhány évre a földművelési tárca terhére való elvállalása alakjában hajlandó a minisztérium állami támogatást ezentul is nyújtani. Az Országos Központi Hitelesszövetkezet a szövetkezeti ház céljára kért állami segítségre vonatkozó kérést, ha ez iránt megkeresik, készséggel fölterjeszti a minisztériumhoz.

ERDELYORSZÁG

(Irodalomtörténeti fölfedezés.) Érdekes irodalomtörténeti fölfedezést tett *Alexics* György dr. budapesti tudományegyetemi magántanár, a ki a kolozsvári unitárius egyház és főiskola könyvtárában megtalálta az 1612 -ből való egyetlen román graduálét. Az erdélyrészi románok egy része ebben az időben a református egyház tanait követte és ezek számára foglalták gyűjteménybe az egyházi énekeket és szertartások leírását. *Alexics* a nagyértékű irodalomtörténeti munkát megfelelő magyarázatokkal és jegyzetekkel legközelebb nyilvánosságra fogja hozni.

Nagyon érdekes tanulmányt olvastunk Barbul Jenő dr. -tól, a ki bebizonyítja, hogy az erdélyi fejedelmek: Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Apaffy Mihály és II. Rákóczi György voltak azok, kik a szentírás oláh nyelvre fordították, hogy ekként a reformációba bevonják az addig szláv liturgiát követő oláhokat. Éppen a balázsfalvi érseki könyvtárban vannak az erre vonatkozó bizonyítékok. Azt is beigazolja Barbul, hogy Moldvában a török elől menekülő görög-keleti papok voltak az oláh templomnyelv megalapozói s azideig szlávul végezték a szertartásokat. Másszóval a román szertartási nyelv . . . a magyar fejedelmek föllépéséből keletkezett.

— (Néphivatal Bánffy-hunyadon.) Az Erdélyi Múzeum-Egyesület jog- és társadalomtudományi szakosztálya gróf Esterházy Kálmán kezdeményezésére megalakította a néphivatalt Bánffy-hunyadon is. — Szükség volt erre azért, hogy a nép Kalotaszeg központján könnyebben jusson ingyen jogsegélyhez és mert ezen a vidéken a zugirászat nagyon el van terjedve. A néphivatal megalakítására Bánffy-hunyadra dr. Pavlik Sándor vármegyei tb. főjegyző a kolozsvári néphivatal vezetője szállott ki és az összegyűlt ügyvédek, pénzügyi és közigazgatási tisztviselőkkel megismertetvén a néphivatal működését és feladatait, az említettek áldozatkészsége folytán sikerült elérnie, hogy dr. Albrecht Lajos, dr. Bod László, dr. Bölöni László, dr. Brunner József, dr. Kapdebő Szilárd, dr. Pop Andre, dr. Richtzeit Albert, dr. Silay István, dr. Tábor Sándor, dr. Tolcsvay Lajos ügyvédek, Hegyesy Béla, Bethlendy Ferenc, Buzás István, Czenk Lajos, és dr. Perszina Viktor pénzügyi, illetve közigazgatási tisztviselők díjmentesen elvállalták

a tanácsadói teendők vitelét. A hivatal vezetőjéül dr. Albrecht Lajost választották meg, a kinek fáradozásai eredményezték a hivatal megalakítását.

Álom — valóság. Valahol a Körös partján, Kalotaszeg kellős közepében egy rengő bölcső felett dalosmadarak versenyt dalolnak hogy álomba ringassák a bölcsőbeli *kis leányt*. . . .

Telik, múlik az idő, gyors szárnyakon repülnek az évek s a kis leány nő, fejlődik, halad . . .

A szive, a lelke bontakozik s elérkezik az ébren álmodás ideje. Oh a *hajadon*, álmodik, sokat, s oly szép, tarka a lelke álma, mint kikeletkor a mező, a rét. S amint lehunyja szemét, tündérek szállnak le hozzá s ezüst szálakból bűvös hálót szőnek körülötte. Hajnali hasadás az ajka nyílása, orcája pünkösdi rózsák mosolygása. Alma gyönyörű; úgy érzi, hogy elhagyja a falut, elhagyja a Körös partját s elmegy sok - sok ember közé, akik tapsolva köszöntik s ő dalol, dalol nekik, száll, repül az ének szárnyán, robog a viharok rohamával, s amint dalol, dala gyújt, hevit. tüzesít! — Aztán felébred s szomorúan látja, hogy ez csak álmom üres álmom volt . . . Az élet, e nagy mester, egyszer csak azt mondja a merengőnek „hagyd el e helyet s jöjj velem!” A hívő szózat parancsára elmegy a nő, az *asszony*, mint a hab, mely elfut a folyó tükre fölött, halad a messze tengerre örök hanykódásra . . . .

A sárgult, zizegő lombú őszt zimankós tél váltja fel, ezt követi a rügyfakasztó tavasz, majd a forró sugarú nyár s ez így megy évről-

évre . . . , S im egyszer sebeszárnyakon eljut a hír a körösmenti faluba, hogy az ő szülöttjét nagy városban sokan és sokan ünnepelik, dicsérik s áhítva hallgatják énekét. — A művésznő pedig visszaszáll gondolatban a szülőhelyre, tekintete oda irányul, örömmel köszönti a felhőket, melyek onnan jönnek, dalolva köszönti a feje fölött ragyogó csillagot, mely éppen úgy tündököl neki *most is*, mint egykor az ábrándozó *leánynak* . . . . S egy szép napon eljön elhagyottövéi körébe s mosolygással, énekkel köszönti a régi ismerősöket s versenyt dalol előttük a csalogánnyal. Á szive egy tónak tükre, mely minden bedobott kavicsra, minden hatásra, gyűrűket vet. Ebből a szivből száll fel hozzánk dala majd a zivatar erejével majd a lány esti szellő fuvalatával, majd eláll a szél elcsendesedik szívünk minden keserve . . . . Kalotaszeg dalos csalogánya megtanítja az övéit, hogy kell örülni napsugárnak, a tiszta, kéklő menynek, melyen a hajnal ébred fünek, fának, ezer szín pompás virágnak, mindennek, ami *élet!* . . . . Köszönjük ezt a tanítást, átérezzük megértjük dalod minden szavát, áldással kísérjük elmenésedet, s várvavárjuk haza - hazatérésedet!

— **Színházi élet.** Múlt számunkban jeleztük, hogy a jelenleg Bánffyhunyadon működő szintársulat vendégszereplésre akarta megnyerni *Baranyané* Bágyi Jolánt, a kolozsvári színház művésznőjét. Ez a hír nagy örömet keltett köz-

ségünkben, s mikor a szándék valóra vált, mindenki igyekezett Bánffyhunyad szülöttjét meglátni és hallgatni. Az a három este, amelyen a vendég művésznő fellépett, nemcsak nekünk okozott nagy gyönyörűséget, hanem bizonyára kedves örömet szerzett a művésznőnek, mikor látta, hogy mily sokan jöttek el, s mily szeretettel fogadják és ünnepelték. Az ő művészi fellépése szinte fellvilanyozta a szintársulat többi tagját is, akik valamennyien igyekeztek, hogy méltó szereplők lehessenek a vendég mellett. Elmondhatjuk hogy ez a törekvésük sikerült s játékkukat élvezték. — A jövő héten a társulat búcsút vesz Bánffyhunyadtól, csütörtökön tartja utolsó előadását. A még színrekerülő darabok a következők: márc. 10-én a „Leányvásár“; 11-én „Kormánybiztos“; 12-én „Iglói diákok“; 13-án és 14-én „Felhő Klári“.

Szerkesztői üzenetek

Április elsejével új negyedvünk kezdődik. Kérjük negyedéves előzetőinket, hogy előfizetési díjaikat minél előbb megújítani sziveskedjenek, hogy a lap szétküldése fennakadást ne szenvedjen. Kérjük azt is, hogy új negyedvünkre új előfizetőket gyűjteni sziveskedjenek lapunk számára ismerőseik körében. Kérjük lapunk barátait, hogy sziveskedjenek egy levelezőlapon tudatni velünk, hogy mely címekre küldjünk már mostantól kezdve mutatványszámokat, hogy lapunkat ott is megismertessük, ahol eddig nem ösmerték.

Márc. 15. közeledik. Kérjük kalotaszegi olvasóinkat, ne mulasszák el ünnepélyről szülő akármilyen rövid tudósításukat lapunk címére az ünnepély után hamarosan elküldeni.

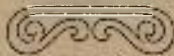
FELELŐS SZERKESZTŐ: KÓS KÁROLY SZTÁNA.
FŐMUNKATÁRS: BÖNGÉRFI GÉZA BÁNFFYHUNYAD.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

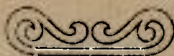
NYOMTATVÁNYOK,

IRODASZEREK,

ELSŐRENDÜ LEGOLCSÓBB MEG-
BIZHATÓ BESZERZÉSI FORRÁSA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIAMANTSTEIN NÁNDOR

könyvnyomdája, könyvkötészete,

könyv- és papirkereskedése

BÁNFFYHUNYADON.